

עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל האגודה הערבית לזכויות האדם (HRA)

מזכר עדכון
4 ביוני 2009

התפתחויות משפטיות חדשות: הממשלה החדשה בישראל יוזמת נחשול של חקיקה הפוגעת בזכויותיהם של הפלסטינים הערבים אזרחי ישראל

עדאלה והאגודה הערבית לזכויות האדם מבקשים להסב את תשומת הלב לסוגיות מהותיות ביחסים בין המיעוט הפלסטיני הערבי בישראל והממשלה החדשה.

הממשלה שעלתה בעקבות הבחירות הכלליות שנערכו בפברואר 2009 מסמלת תזוזה נוספת של הציבור הישראלי לעבר הקצה הימני של המפה הפוליטית. רבות מהמפלגות החברות בקואליציה, ובהן הליכוד וישראל ביתנו, ניהלו מערכות בחירות שהתמקדו ב"איום" שנשקף למדינה מהערבים אזרחי ישראל. סיסמת הבחירות המרכזית של ישראל ביתנו היתה "אין נאמנות, אין אזרחות". עם המסר הגזעני הזה זכתה המפלגה ב-15 מושבים בכנסת והיתה לסיעה השלישית בגודלה, אחרי הליכוד וקדימה. יו"ר המפלגה, אביגדור ליברמן, הידוע בהתקפותיו הבוטות נגד הערבים אזרחי ישראל, מונה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ. **ישראל ביתנו מחזיקה במשרדים העוסקים באכיפת החוק, כמו המשרד לביטחון פנים (המשטרה).**

ישראל ביתנו, הבית היהודי והליכוד, חברות הקואליציה, יזמו נחשול של חוקים המופנים נגד המיעוט הערבי. הצעות החוק המפורטות להלן נועדו, בין השאר, לפגוע ביכולתם של הפלסטינים אזרחי ישראל להשתתף בחיים הפוליטיים, להפוך את האזרחות מזכות לפריבילגיה מותנית ולהפוך לעבירות התבטאויות פוליטיות ופעולות המטילות ספק באופיה היהודי או הציוני של המדינה. הן גם עושות שימוש בשירות הצבאי כקריטריון להצדקת האפליה.

חתיירה תחת זכותם של הפלסטינים אזרחי ישראל להשתתפות פוליטית

- הצעה לתיקון חוק יסוד: הממשלה – הצהרת אמונים (הצעת חוק מס' 5/18). לפי התיקון המוצע, עם כניסתו לתפקיד כל חבר ממשלה יצהיר אמונים לישראל כ"מדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית", לערכי המדינה ולסמליה. כיום השרים מחויבים להצהיר אמונים למדינה. הצעת החוק מפלה בגלוי את האזרחים הערבים ומנסה למנוע מהם לקבל משרות ציבוריות בכירות.
- שתי הצעות חוק דומות מתייחסות להצהרת האמונים של חברי הכנסת. הצעות החוק מבקשות לתקן את חוק יסוד: הכנסת. הראשונה (מס' 7/18) דורשת שכל חברי הכנסת יצהירו אמונים לישראל כ"מדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית", לערכי המדינה ולסמליה. לפי האחרת (מס' 226/18), חברי הכנסת יביעו נאמנות לישראל כ"מדינה יהודית ודמוקרטית".

הפיכת האזרחות מזכות לפריבילגיה מותנית

- הצעה לתיקון חוק האזרחות, התשי"ב-1952 (מס' 102/18) מבקשת לכפות את הצהרת הנאמנות הבאה על כל אדם המקבל אזרחות ישראלית ועל כל אזרח או תושב המגיש בקשה לקבל תעודת זהות: "אני מתחייב להיות נאמן למדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית, לערכיה ולדגלה, ולשרת את המדינה בכל דרך שאתבקש בשירות צבאי כנדרש על פי חוק". החוק גם יאפשר לשר הפנים לשלול את אזרחותו של כל אזרח שאינו משרת בצבא או

בשירות לאומי. החובה להישבע אמונים לערכי הציונות פוגעת בזכויותיהם של הפלסטינים לשוויון, לכבוד ולחופש ביטוי והיא בגדר איום מתמיד על מעמדם האזרחי.

- תיקון לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 (הצעת חוק מס' 811/18) מבקש לכפות הצהרת אמונים דומה על כל מי שמבקש לראשונה תעודת זהות.

הפלה של התבטאויות פוליטיות המטילות ספק באופיה היהודי או הציוני של המדינה

- הצעת "חוק הנכבה" (מס' 548/18) מבקשת להפוך לעבירה קיום של אירוע ציבורי או טקס לציון האסון הפלסטיני, הנכבה, ביום העצמאות של ישראל. פלסטינים נוהגים לקיים ביום העצמאות טקסי אבל, לציון אובדן אדמתם והגירוש של עמם. ועדת השרים לענייני חקיקה אישרה את הצעת החוק, אבל בעקבות ערעור היא שוקלת אותה מחדש.

- הצעת חוק "מדינה יהודית ודמוקרטית" (מס' 268/18) קוראת לאסור על השמעת קריאות פומביות השוללות את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, אם תהיה סבירות שהתוכן של פרסומים כאלה "יגרום לפעולות של שנאה, בוז או בגידה". רוב הפלסטינים אזרחי ישראל תומכים בהפיכתה למדינה דמוקרטית של כל אזרחיה ומאמינים שהדגש על אופיה היהודי עומד לעתים קרובות בבסיסה של מדיניות מפלה.

שירות צבאי כהצדקה לאפליה

- הצעה לתיקון חוק שירות ביטחון, התשמ"ו-1986 (מס' 8/18) מחייבת יחידים שאינם משרתים בצבא או בשירות לאומי לשלם תוספת מס בשיעור של 1% על הכנסתם השנתית עד גיל 41. החוק מבטל את הפטור שניתן לאזרחים ערבים משירות צבאי או שירות לאומי.

- הצעה לתיקון חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשכ"ח-1958 (מס' 348/18) מבקשת לאסור על אוניברסיטאות הנהנות מתקציבים ממשלתיים לקבל ללימודים מועמדים בגיל 18-21 שלא שירתו בצבא או בשירות לאומי, אלא אם כן נקבע כי אינם מתאימים לשירות.

- הצעת חוק חדשה (מס' 1/18) מפרטת רשימה ארוכה של הטבות בתחום הכלכלי, בדיוור ובחינוך, שיינתנו למי שישלימו שירות צבאי או לאומי. בין השאר מוצע להעניק להם עדיפות בגישה למוסדות להשכלה גבוהה ובתעסוקה בשירות הציבורי.

הצעות החוק החדשות הן המשך, או הסלמה, של **סדרת חוקים "אנטי-ערביים" שקיבלה הכנסת ב-2008**. כל החוקים שלהלן מעגנים בחוק את האפליה של הערבים אזרחי ישראל:

- **חוק האזרחות: הארכת האיסור על איחוד משפחות.** ב-1 ביולי 2008 האריכה הכנסת את תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) 2003. החוק מונע מפלסטינים אזרחי ישראל לבקש אזרחות או תושבות לבני זוגם תושבי השטחים.

- **חוק האזרחות: שלילת אזרחות בגלל "הפרת אמונים או אי-נאמנות למדינה".** לפי החוק החדש, אפשר לשלול אזרחות בנימוק של פגיעה בנאמנות למדינה.

- **חוק יסוד: הכנסת: שלילת הזכות להיבחר מאדם שביקר במדינות ערביות או מוסלמיות המוגדרות "מדינות אויב".** לפי התיקון לחוק, תישלל הזכות להיבחר לכנסת מכל אזרח שביקר ב"מדינות אויב" (לבנון, סוריה, עיראק ואיראן) ללא אישור משר הפנים.

- **חוק קליטת חיילים משוחררים: אישור להפלות סטודנטים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה באמצעות שימוש בשירות צבאי או שירות לאומי כקריטריון לקבלת הטבות.** ביוני 2008 אושר תיקון, המעגן בחוק את השימוש בשירות צבאי או בשירות לאומי כקריטריון להגדרת זכאות למגורים במעונות הסטודנטים בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה.

לנוכח האמור לעיל, עדאלה והאגודה הערבית לזכויות האדם קוראים להגביר את המודעות להתפתחויות המשפטיות החמורות האלה ולפעול לסילוק האיום הנשקף מהן על זכויותיו של המיעוט הערבי בישראל.

עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

רח' יפו 94, ת.ד. 8921

חיפה, 31090

טל' 04-9501610, פקס 04-9503140 / ornak@adalah.org, rina@adalah.org

האגודה הערבית לזכויות האדם

ת.ד. 215

נצרת, 16101

טל' 04-6561923, פקס 04-6564934 / mzeidan@arabhra.org, hral@arabhra.org